

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny © CKE 2010

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

**EGZAMIN MATURALNY
Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE**

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2012

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 19 stron (zadania 1 – 34). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

**Czas pracy:
120 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 100**

MWO-P1_1P-122

Zadanie 1. (1 pkt)**Podkreśl poprawne zakończenie zdania.**

Za twórcę koncepcji powstania państwa w wyniku podboju i przemocy uznaje się

- A. Jana Jakuba Rousseau.
 B. Karola Monteskiusza.
 C. Ludwika Gumpłowicza.
 D. św. Tomasza z Akwinu.

Zadanie 2. (2 pkt)**Podaj dwa problemy związane z funkcjonowaniem demokracji, na które zwrócono uwagę w tekście.**

Demokracja często bywa postrzegana wyłącznie przez pryzmat urny wyborczej i rządów większości, ale szersze rozumienie demokracji jako obejmującej również debatę publiczną pozwala włączyć prawa mniejszości w zasadniczą strukturę tego ustroju [...].

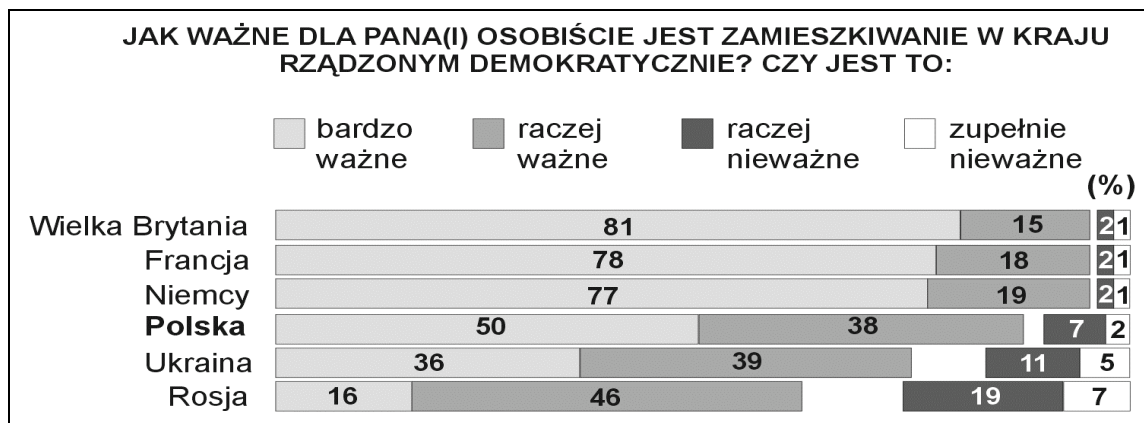
Konflikt między rządami większości i prawami mniejszości może się jednak pojawić, toteż ważnym elementem dobrze funkcjonującego systemu demokratycznego jest budowa klimatu tolerancyjnych wartości [...].

Tolerancyjne wartości powinni krzewić nie tylko politycy, ale również media, pomagając różnym wspólnotom lepiej się nawzajem zrozumieć. Sukces demokracji zależy nie tylko od struktury instytucjonalnej, ale także od rzeczywistych wzorów zachowań politycznych i społecznych.

Źródło: A. Sen, *Demokracja i zagadka rozwoju*, www.dziennik.pl

-

 ■

Zadanie 3. (1 pkt)**Na podstawie wykresu i własnej wiedzy wskaż zależność pomiędzy długością trwania demokracji w państwie a opiniami społeczeństwa na temat jej ważności.**Źródło: *Światowa opinia publiczna o demokracji*, Komunikat z badań CBOS BS/140/2009.

-

Zadanie 4. (4 pkt)

Do każdego podanego fragmentu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dopisz odpowiadającą mu nazwę zasady demokracji.

A. Art. 4.1. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu.

zasada

B. Art. 7. Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

zasada

C. Art. 10.1. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej.

zasada

D. Art. 11.1. Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych. Partie polityczne zrzeszają na zasadach dobrowolności i równości obywateli polskich w celu wpływania metodami demokratycznymi na kształtowanie polityki państwa.

zasada

Zadanie 5. (2 pkt)

Podaj nazwę ideologii, której założenia przedstawiono w tekście, oraz imię i nazwisko jej współtwórcy. Odpowiedzi wybierz spośród poniższych.

nazwy ideologii: konserwatyzm, liberalizm, socjaldemokracja

współtwórcy ideologii: Edmund Burke, Fryderyk Engels, John Locke

Mimo że mogą zostać popełnione błędy, to jednak *celem prawa* nie jest znoszenie i ograniczanie, lecz *zachowanie i powiększanie wolności*. Stąd też do wszystkich istot zdolnych do podlegania prawu odnosi się zasada: *gdzie nie ma prawa, nie ma wolności*. *Wolność* bowiem sprowadza się do niezależności od przymusu i gwałtu ze strony innych. Nie jest to możliwe tam, gdzie nie ma prawa [...]. *Być wolnym*, to znaczy dysponować i swobodnie, zgodnie z własnym sumieniem, kierować własną osobą, działaniem, majątkiem, całą swą własnością z przyzwoleniem prawa, któremu się podlega, nie być więc poddanym czyjejś arbitralnej woli, ale kierować się bez przeszkód własną wolą.

Źródło: *Historia myśli politycznej. Antologia tekstów*, Kraków 2000.

nazwa ideologii –

współtwórca ideologii –

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.	2.	3.	4.	5.
	Maks. liczba punktów	1	2	1	4	2
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 6. (4 pkt)

Na podstawie tabeli dotyczącej wyborów powszechnych w Polsce i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Rok wyborczy	Rodzaj wyborów	Frekwencja
1989	Wybory parlamentarne	I tura 62,5% II tura 25,1%
1990	Wybory samorządowe	42,3%
1990	Wybory prezydenckie	I tura 60,6% II tura 53,4%
1991	Wybory parlamentarne	43,2%
1993	Wybory parlamentarne	52,1%
1994	Wybory samorządowe	33,8%
1995	Wybory prezydenckie	I tura 64,7% II tura 68,2%
1997	Wybory parlamentarne	47,9%
1998	Wybory samorządowe	46%
2000	Wybory prezydenckie	61,1%
2001	Wybory parlamentarne	46,3%
2002	Wybory samorządowe	44%
2005	Wybory parlamentarne	40,6%
2005	Wybory prezydenckie	I tura 49,7% II tura 51%
2006	Wybory samorządowe	45,9%

Na podstawie: J. Raciborski, *Zachowania wyborcze Polaków 1989–2006* [w:] M. Marody (red.), *Wymiary życia społecznego. Polska na przełomie XX i XXI wieku. Wydanie nowe*, Warszawa 2007.

A. Wskaż rodzaj wyborów, w których występuje najwyższa frekwencja.

.....

B. Wyjaśnij, w jakiej sytuacji wybory prezydenckie przeprowadza się w dwóch turach.

.....

.....

.....

C. Wyjaśnij, dlaczego byłoby błędem zamieszczenie w tabeli wyborów, w wyniku których urząd Prezydenta PRL objął Wojciech Jaruzelski.

.....

.....

.....

D. Zdefiniuj pojęcie *frekwencja wyborcza*.

.....

.....

.....

Zadanie 7. (2 pkt)

Na podstawie fragmentów *Ustawy o partiach politycznych* i własnej wiedzy wskaż dwa argumenty świadczące o tym, że zdobycie przez partię polityczną mandatów poselskich nie jest warunkiem koniecznym uzyskania przez nią subwencji z budżetu państwa.

Art. 28.1. Partia polityczna, która:

1. w wyborach do Sejmu, samodzielnie tworząc komitet wyborczy, otrzymała w skali kraju co najmniej 3% ważnie oddanych głosów na jej okręgowe listy kandydatów na posłów albo
 2. w wyborach do Sejmu weszła w skład koalicji wyborczej, której okręgowe listy kandydatów na posłów otrzymały w skali kraju co najmniej 6% ważnie oddanych głosów,
- ma prawo do otrzymywania przez okres kadencji Sejmu, w trybie i na zasadach określonych w niniejszej ustawie, subwencji z budżetu państwa na działalność statutową, zwanej dalej „subwencją”.

Źródło: Dz.U. 2001, Nr 79, poz. 857.

-
-
-
-
-
-

Zadanie 8. (2 pkt)

Zaznacz dwa zdania prawdziwe, wpisując w tabeli obok każdego z nich znak „X”.

	Zdanie	
A.	Zgromadzenie Narodowe jest zwoływane przez Prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej.	
B.	Rada Ministrów ma w Rzeczypospolitej Polskiej prawo inicjatywy ustawodawczej.	
C.	Ważność wyborów parlamentarnych w Rzeczypospolitej Polskiej stwierdza Państwowa Komisja Wyborcza.	
D.	Partie polityczne w Rzeczypospolitej Polskiej są rejestrowane w Sądzie Okręgowym w Warszawie.	

Zadanie 9. (4 pkt)

Uzupełnij tekst, wpisując w wyznaczone miejsca nazwy instytucji politycznych Rzeczypospolitej Polskiej (A, C) oraz nazwy typów odpowiedzialności rządu (B, D).

W Rzeczypospolitej Polskiej członkowie Rady Ministrów za naruszenie Konstytucji lub ustaw ponoszą odpowiedzialność przed (A)

Odpowiedzialność taką określa się mianem odpowiedzialności (B)

Członkowie Rady Ministrów ponoszą także przed (C) odpowiedzialność solidarną za działalność Rady Ministrów oraz indywidualną za sprawy należące do ich kompetencji lub powierzone im przez Prezesa Rady Ministrów. Odpowiedzialność taką określa się mianem odpowiedzialności (D)

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	6.	7.	8.	9.
	Maks. liczba punktów	4	2	2	4
	Uzyskana liczba punktów				

Zadanie 10. (5 pkt)

Do każdej podanej informacji dopisz właściwą nazwę związaną z samorządem terytorialnym w Rzeczypospolitej Polskiej.

A. Jednostka pomocnicza gminy obejmująca jedną lub kilka wsi; na jej czele stoi osoba wybierana w głosowaniu powszechnym na zebraniu wiejskim.

.....

B. Członek kolegiального organu stanowiącego w jednostkach samorządu terytorialnego wszystkich szczebli.

.....

C. Jednoosobowy organ wykonawczy wybierany bezpośrednio przez mieszkańców gminy miejskiej.

.....

D. Szef kolegiального organu wykonawczego w powiecie wybierany przez radę powiatu.

.....

E. Organ kolegialny wybierany przez sejmik województwa; na jego czele stoi marszałek województwa.

.....

Zadanie 11. (3 pkt)

Do każdej podanej w tabeli czynności w polskim procesie legislacyjnym dopisz nazwę organu państwa, który może ją podjąć.

	Czynność w procesie legislacyjnym	Organ władzy RP
A.	uchwalenie poprawek do ustawy	
B.	odmowa podpisania ustawy	
C.	ponowne uchwalenie ustawy	

Zadanie 12. (3 pkt)

Do każdej podanej informacji o polskim premierze dopisz jego imię i nazwisko. Odpowiedzi wybierz spośród: Marek Belka, Jan Krzysztof Bielecki, Włodzimierz Cimoszewicz, Jarosław Kaczyński, Jan Olszewski, Waldemar Pawlak.

A. Kierował Radą Ministrów RP w latach 2006–2007; kandydował w ostatnich wyborach prezydenckich; w 2011 roku był posłem na Sejm RP.

.....

B. Kierował Radą Ministrów RP w latach 1996–1997; w 2005 roku pełnił funkcję Marszałka Sejmu RP; w 2011 roku był członkiem Senatu RP.

.....

C. Kierował Radą Ministrów RP w 1991 roku; w latach 1993–2003 był przedstawicielem Polski w Europejskim Banku Odbudowy i Rozwoju; w 2011 roku pełnił funkcję przewodniczącego Rady Gospodarczej przy Prezesie Rady Ministrów RP.

.....

Zadanie 13. (4 pkt)

Do każdego podanego w tabeli opisu kompetencji dopisz pełną nazwę właściwego organu Rzeczypospolitej Polskiej.

	Kompetencje organu	Nazwa organu
A.	Stoi na straży wolności słowa, prawa do informacji oraz interesu publicznego w telewizji.	
B.	Sprawdza legalność, gospodarność, rzetelność i celowość działań organów administracji rządowej oraz NBP.	
C.	Strzeże praworządności oraz czuwa nad ściganiem przestępstw.	
D.	Stoi na straży wolności oraz praw człowieka i obywatela wynikających z konstytucji.	

Zadanie 14. (3 pkt)

Do każdej podanej nazwy gałęzi prawa przyporządkuj właściwy opis z tabeli. Wpisz w wyznaczone miejsca numery, którymi oznaczono te opisy.

	Opis gałęzi prawa
1.	Określa podstawowe zasady ustroju politycznego i gospodarczego państwa.
2.	Obejmuje zakazy i nakazy zachowań oraz środki przymusu państwowego.
3.	Reguluje stosunki majątkowe oraz osobowe między podmiotami prawa.
4.	Normuje tryb postępowania przed organami rządowymi i samorządowymi.

A. Prawo administracyjne –

B. Prawo cywilne –

C. Prawo karne –

Zadanie 15. (1 pkt)

Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

W Rzeczypospolitej Polskiej zarządzenia Prezesa Rady Ministrów są

A. zatwierdzane ustawowo.

B. źródłem powszechnie obowiązującego prawa.

C. publikowane w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

D. obowiązujące tylko dla jednostek podległych mu organizacyjnie.

Zadanie 16. (3 pkt)

Dokończ zdania, wpisując właściwe terminy z zakresu prawa cywilnego. Odpowiedzi wybierz spośród: adwokat, oskarżony, powód, pozew, pozwany, prokurator.

A. Pismo procesowe skierowane do sądu zawierające wniosek o wszczęcie procesu cywilnego i rozpoznanie sprawy to

B. Pismo procesowe wnosi do sądu osoba określana jako

C. Przeciwnik procesowy osoby wnoszącej sprawę do sądu to

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
	Maks. liczba punktów	5	3	3	4	3	1	3
	Uzyskana liczba punktów							

Zadanie 17. (1 pkt)

Podkreśl nazwę aktu prawnego dotyczącego praw człowieka uchwalonego w 1948 roku przez Zgromadzenie Ogólne ONZ.

- A. Karta Praw Podstawowych
- B. Karta Narodów Zjednoczonych
- C. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka
- D. Deklaracja Praw Człowieka i Obywatela

Zadanie 18. (3 pkt)

Do każdego podanego w tabeli przepisu prawnego dopisz właściwą nazwę rodzaju praw i wolności człowieka. Odpowiedzi wybierz spośród: prawa osobiste, prawa polityczne, prawa socjalne, prawa ekonomiczne, prawa kulturalne.

	Przepis dotyczący praw i wolności człowieka	Nazwa rodzaju praw i wolności człowieka
A.	Każdy pozbawiony wolności powinien być traktowany w sposób humanitarny.	
B.	Każdemu zapewnia się wolność zrzeszania się.	
C.	Każdy ma prawo do ochrony zdrowia.	

Zadanie 19. (2 pkt)

Zaznacz w tabeli literą P wydarzenie chronologicznie pierwsze, a literą O – wydarzenie chronologicznie ostatnie.

	Wydarzenie	Chronologia
A.	wstąpienie Polski do Rady Europy	
B.	wstąpienie Polski do Unii Europejskiej	
C.	wstąpienie Polski do Organizacji Narodów Zjednoczonych	
D.	wstąpienie Polski do Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego	

Zadanie 20. (4 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując informacje dotyczące umów międzynarodowych stanowiących podstawę integracji europejskiej.

	Nazwa umowy	Rok podpisania	Miejsce podpisania
A.	Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Węgla i Stali	1951	
B.	Traktaty ustanawiające Europejską Wspólnotę Gospodarczą i Europejską Wspólnotę Energii Atomowej		Rzym
C.	Traktat o Unii Europejskiej	1992	
D.	Traktat lizboński		Lizbona

Zadanie 21. (4 pkt)

Na podstawie fotografii i podanych informacji oraz własnej wiedzy uzupełnij tabelę, wpisując nazwiska polityków oraz nazwy instytucji Unii Europejskiej, którymi kierowali w 2011 roku.

A.

B.

	Informacja o polityku	Nazwisko polityka	Nazwa kierowanej przez polityka instytucji UE
A.	Premier Portugalii w latach 2002–2004		
B.	Premier Polski w latach 1997–2001		

Zadanie 22. (2 pkt)

Do każdego podanego opisu kompetencji dopisz nazwę właściwej instytucji Unii Europejskiej.

- A. Jego głównym zadaniem jest kontrola właściwego wykonania budżetu Unii Europejskiej. Zapewnia prawidłowość i zgodność z prawem wszystkich wydatków Unii oraz należyte zarządzanie finansami.

.....

- B. Zapewnia jednolitą interpretację i stosowanie prawa europejskiego we wszystkich krajach Unii – tak, aby prawo było jednakowe dla wszystkich. Czuwa również nad tym, by wszystkie państwa członkowskie i instytucje unijne wypełniały nałożone na nie zobowiązania prawne.

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	17.	18.	19.	20.	21.	22.
	Maks. liczba punktów	1	3	2	4	4	2
	Uzyskana liczba punktów						

Zadanie 23. (5 pkt)

Na podstawie mapy i własnej wiedzy uzupełnij tabelę dotyczącą państw europejskich. Do każdego podanego opisu dopisz nazwę właściwego państwa oraz numer, którym oznaczono je na mapie.

	Opis państwa	Nazwa państwa	Numer na mapie
A.	Państwo, w którym rozegrały się wydarzenia zwane pomarańczową rewolucją.		
B.	Państwo założycielskie Wspólnot Europejskich.		
C.	Państwo, w którym w latach 90. XX wieku toczyła się wojna domowa.		
D.	Państwo graniczące z Polską, uczestniczące w pracach Grupy Wyszehradzkiej.		
E.	Państwo członkowskie Unii Europejskiej, nienależące do strefy Schengen.		

Zadanie 24. (3 pkt)

Rozstrzygnij, które zdania dotyczące stosunków międzynarodowych są prawdziwe, a które fałszywe. W tabeli obok każdego zdania wpisz odpowiednio *prawda* lub *fałsz*.

	Zdanie	Prawda / Fałsz
A.	Terytorium południowego Libanu było kilkakrotnie okupowane przez Izrael.	
B.	Kosowo stało się niepodległym państwem w latach 90. XX wieku w wyniku rozpadu Jugosławii.	
C.	Naddniestrzańska Republika Mołdawska jest państwem separatystycznym.	

Zadanie 25. (3 pkt)

Rozstrzygnij, które zdania dotyczące funkcjonowania społeczeństwa są prawdziwe, a które fałszywe. W tabeli obok każdego zdania wpisz odpowiednio *prawda* lub *fałsz*.

	Zdanie	Prawda / Fałsz
A.	Wspólnota jest grupą, której członków łączy trwała więź emocjonalna.	
B.	Nonkonformizm to postawa charakteryzująca się podporządkowaniem zasadom obowiązującym w danej grupie.	
C.	W Polsce zawarcie ponownego małżeństwa jest dozwolone przez prawo po uzyskaniu orzeczenia sądowego o separacji.	

Zadanie 26. (2 pkt)

Podkreśl dwa zdania, które charakteryzują społeczeństwo otwarte.

- A. Awans społeczny jest możliwy przy odpowiednim wysiłku i zdeterminowaniu jednostki.
- B. Degradacja społeczna nie jest możliwa.
- C. Pozycja społeczna jednostki wynika wyłącznie z urodzenia.
- D. Pozycja społeczna jednostki zależy przede wszystkim od jej wiedzy i stopnia aktywności.
- E. Typowa jest degradacja międzypokoleniowa.

Zadanie 27. (2 pkt)

Wybierz dwa zdania, w których zawarte są opinie. Wpisz w wyznaczone miejsca litery, którymi oznaczono te zdania.

- A. Młodzi są największymi ofiarami kryzysu gospodarczego.
- B. Bez pracy jest dziś 20,4 procent Europejczyków między 15. a 24. rokiem życia, którzy chcieliby podjąć zatrudnienie – o jedną trzecią więcej niż w 2008 roku.
- C. Młodzi Polacy między 18. a 34. rokiem życia stanowią ponad połowę zarejestrowanych bezrobotnych, a bezrobocie wśród młodzieży jest dwukrotnie wyższe od średniej.
- D. Za filar przyszłego dobrobytu i szczęścia uznaje się pracę, a młodzi ze znalezieniem zatrudnienia i zdobyciem dobrej posady mają kłopot.
- E. Wszędzie wzrasta udział zatrudnionych czasowo lub na niepełny etat. 27,6 procent młodych Europejczyków pracuje w niepełnym wymiarze.
- F. Tę różnorodną grupę ludzi łączy niepewność jutra, która nie pozwala niczego planować, i płaca tak marna, że nie stać ich na godne życie.

Na podstawie: W. Smoczyński, *Prekariusze wszystkich krajów*, „Polityka”, nr 37/2011.

zdania zawierające opinie –

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	23.	24.	25.	26.	27.
	Maks. liczba punktów	5	3	3	2	2
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 28. (2 pkt)

Na podstawie danych zamieszczonych w tabeli wybierz dwa zdania prawdziwe. Wpisz w wyznaczone miejsca litery, którymi oznaczono te zdania.

Tabela. Postawy społeczeństwa polskiego wobec przemian po 1989 roku

Jakie błędy popełniono w okresie przemian po 1989 roku? (możliwość wskazania trzech odpowiedzi; uwzględniono odpowiedzi, które uzyskały min. 20% wskazań)	01. 2008	03. 2010
	w procentach	
tolerowanie korupcji, nieuczciwości w polityce	44	37
zbyt daleko idąca prywatyzacja polskiej gospodarki, wyprzedaż majątku narodowego za bezcen	30	29
dopuszczenie do nadmiernego wzrostu nierówności społecznych	26	27
brak wystarczającej lustracji, rozliczenia współpracowników służb specjalnych PRL	25	25
brak dekomunizacji i rozliczenia funkcjonariuszy państwowych i partyjnych z okresu PRL	20	24
uwłaszczenie nomenklatury, przejmowanie państwowego majątku przez działaczy państwowych i partyjnych	21	22

Na podstawie: *Polacy o Magdalence, Okrągłym Stole i poczuciu zdrady*, Komunikat z badań CBOS BS/101/2010.

- A. Większość respondentów wiąże błędy, które popełniono w czasie przemian po 1989 roku, ze słabością demokracji proceduralnej.
- B. Odsetek osób uznających korupcję i nieuczciwość w polityce za jeden z trzech głównych błędów popełnionych w czasie przemian po 1989 roku spadł w okresie styczeń 2008 – marzec 2010 o 7 punktów procentowych.
- C. Odsetek osób uznających brak dekomunizacji oraz rozliczenia funkcjonariuszy państwowych i partyjnych z okresu PRL za jeden z trzech głównych błędów popełnionych w czasie przemian po 1989 roku wzrósł w okresie styczeń 2008 – marzec 2010 o 4%.
- D. Prywatyzacja nomenklatury była uznawana za jeden z trzech najważniejszych błędów popełnionych w czasie przemian po 1989 roku przez mniej niż 1/4 respondentów.

zdania prawdziwe –

Zadanie 29. (1 pkt)

Podkreśl nazwę zjawiska społecznego, którego dotyczy rysunek satyryczny.

- A. korupcja
- B. organizowanie jubileuszy
- C. ruch kibicowski
- D. sportowy styl życia

Źródło: www.mleczko.pl

Zadanie 30. (2 pkt)

Zaznacz dwa zdania prawdziwe, wpisując w tabeli obok każdego z nich znak „X”.

	Zdanie	
A.	Współcześnie w Polsce zamieszkuje większy odsetek osób należących do mniejszości narodowych niż w okresie międzywojennym.	
B.	We współczesnej Polsce wśród mniejszości narodowych najliczniejszą grupą są Niemcy.	
C.	Według prawa Rzeczypospolitej Polskiej Romowie są mniejszością etniczną.	
D.	Według prawa Rzeczypospolitej Polskiej Ślązacy są grupą posługującą się językiem regionalnym.	

Zadanie 31. (2 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.

Czy Polonia nie tylko w USA, ale i w innych bogatych krajach Zachodu może postawić przed sobą kolejny wielki i jednoczący wszystkich cel narodowy? Pięćdziesiąt pięć lat temu był nim protest przeciw jałtańskiej zмовie. Potem była nim walka z komunizmem, a przynajmniej jego bojkot. Na pewien czas takim jednoczącym celem stało się poszerzenie NATO [...].

Ku Polonii na Wschodzie zwraca się jedynie w sposób systematyczny i zorganizowany krajowa Wspólnota Polska [...]. Ta decyzja o dominacji wschodniego kierunku działalności i skierowaniu tam praktycznie wszystkich sił i środków, jakimi Wspólnota Polska dysponuje, jest wyborem dramatycznym. Oznacza bowiem zaniedbanie kierunku zachodniego [...]. Co gorsza, po wielkim zrywie na rzecz poszerzenia NATO polonijne struktury na Zachodzie zdają się na powrót pogrążyć w marazmie [...].

To od nas w Polsce w dużym stopniu zależy, czy Polonia odrodzi się poprzez młodsze, lepiej wykształcone pokolenia. Tymczasem wolimy przeszkadzać. Przyjęta ostatnio interpretacja ustawy o obywatelstwie zmusza konsulaty RP do odmawiania wiz wjazdowych osobom posiadającym prócz obywatelstwa obcego również polskie. Powinni jeździć do kraju z polskim paszportem. Ale nie zawsze jest im to na rękę, na przykład wówczas, gdy udają się z delegacją dużej firmy na rozmowy handlowe [...]. Inny przykład: po upadku komunizmu wielu dwujęzycznych studentów i absolwentów chętnie odbywało wakacyjne bezpłatne staże w polskich placówkach konsularnych i handlowych [...]. Tymczasem od kilku lat przyjmowanie przez placówki takich bezpłatnych stażystów jest zakazane, co umotywowano względami bezpieczeństwa i koniecznością zachowania tajemnicy służbowej.

Źródło: J. Surdykowski, *Marsz, marsz Polonia...*, „Wprost”, nr 39/2007.

A. Wymień działania Polaków mieszkających na stałe za granicą na rzecz Polski po II wojnie światowej.

-
-

B. Przedstaw – za autorem tekstu – bariery w podtrzymywaniu polskości przez Polaków mieszkających na stałe za granicą.

-
-
-

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	28.	29.	30.	31.
	Maks. liczba punktów	2	1	2	2
	Uzyskana liczba punktów				

Zadanie 32. (1 pkt)**Podkreśl nazwę dokumentu, którego dotyczy tekst.**

[...] dokument ten może być przyznany osobie, która – deklarując przynależność do Narodu Polskiego – wykaże swój związek z polskością poprzez przynajmniej podstawową znajomość języka polskiego, który uważa za ojczysty, oraz udowodni znajomość polskich tradycji i zwyczajów, złoży zarazem odpowiednią deklarację przed konsulem i wykaże, że co najmniej jedno z rodziców lub dziadków albo dwoje pradziadków było narodowości polskiej lub posiadało polskie obywatelstwo [...] ustawa w obecnej wersji dotyczy tylko mieszkańców zza wschodniej granicy i ma m.in. wypełnić moralny obowiązek wobec Polaków na Wschodzie.

Źródło: M. Mieczkowska, D. Scholze (red.), *Polityczne wymiary etniczności*, Kraków 2009.

- A. dowód osobisty
- B. Karta Polaka
- C. paszport
- D. tymczasowy dowód osobisty

Zadanie 33. (2 pkt)**Na podstawie tekstu źródłowego wykonaj polecenia.**

Kryteria [polskości], które w świadomości Polaków z Polski okazują się najważniejszymi wyznacznikami tożsamości narodowej [...], to: poczucie, że jest się Polakiem, znajomość języka, kultury i historii Polski, posiadanie co najmniej jednego z rodziców narodowości polskiej, posiadanie polskiego obywatelstwa, przestrzeganie polskich obyczajów, a także zamieszkanie i urodzenie się w Polsce, zasługi dla Polski, a wreszcie wiara katolicka. Spośród tych kryteriów polskości pierwsze jest zawsze spełnione *ex definitione* – wszyscy ci, których jesteśmy skłonni uznać za Polaków uznają siebie za Polaków. Tych, którzy mają [...] przodków Polaków, a którzy się za Polaków nie uważają, raczej nie nazwiemy Polakami, co najwyżej potomkami Polaków [...].

Najogólniej można wyodrębnić cztery sytuacje społeczne, w których znalazła się ludność polskiej narodowości lub polskiego pochodzenia za wschodnimi granicami Polski. Prowadzi to do ukształtowania się czterech typów polskości [...].

Wydaje się, że sytuacja Polaków na Litwie wyraziście ukazuje typ stosunku do własnej narodowości, który określiłam jako polskość zagrożoną. Jest to stosunek emfatycznie i nieomal obsesyjnie akcentujący polskość wraz ze wszystkimi kryteriami, które wystąpiły w badaniach na terenie Polski. Polacy na Litwie czują się Polakami, znają dobrze język polski, wiedzą dużo o polskiej historii i kulturze, w której są wychowani i wykształceni (sądzę, że więcej niż Polacy zamieszkali w Polsce), są urodzeni na swojej ziemi i na niej mieszkają, znają polską obyczajowość, są także aktywnymi katolikami [...].

[Z kolei] na Białorusi, gdzie w wyniku, z jednej strony, polityki narodowościowej ZSRR, a z drugiej „słabości” etnicznej elementu białoruskiego, polskość przeważającej części ludności polskiej jest rozmyta i niepewna [...]. Polskość ma tu charakter elitarny i jest ograniczona wśród szerszych grup społecznych do świadomości związków rodzinnych z Polską, niepełnej znajomości języka i mglistych wyobrażeń o kulturze przodków.

Wśród polskiej ludności mieszkającej za wschodnią granicą mamy też do czynienia z sytuacją, gdy warunki nie pozwalały na zachowanie jakichkolwiek kryteriów polskości. Są to ludzie, którym zostało tylko poczucie, że jest się Polakiem [...]. Ten przypadek [nazwany polsnością rezydualną] reprezentują Polacy z Kazachstanu [...].

Z sytuacją społeczną, która doprowadziła do istnienia polskości sentymentalnej, zetknęłam się w różnych częściach Syberii. Polacy znaleźli się tam w wyniku indywidualnych zsyłek i przymusowych osiedleń, [...] nie tylko byli odcięci od „rdzenia” kultury polskiej, ale także nie mogli zachować odrębności kulturowej – języka, obyczajów, religii [...]. Dziś są to ludzie, którzy nie roszczą sobie pretensji do przynależności do narodu polskiego; nie są Polakami w swoim odczuciu i w odczuciu innych, natomiast są świadomi swojego polskiego pochodzenia, podkreślają je, interesują się nim i są przedstawiani przez innych jako potomkowie Polaków [...].

Źródło: E. Nowicka, *Polacy czy cudzoziemcy? Polacy za wschodnią granicą*, Kraków 2000.

A. Podaj nazwę, jaką autorka tekstu określiła typ polskości nieoznaczający polskiej tożsamości narodowej.

.....

B. Podaj nazwy dwóch wyznaczników tożsamości polskiej funkcjonujących w świadomości Polaków z Polski, które nie są charakterystyczne dla reprezentantów polskości zagrożonej.

■

■

Zadanie 34. (15 pkt)

Scharakteryzuj i oceń sytuację społeczno-kulturową Polaków mieszkających na stałe poza granicami Polski. Zaproponuj działania organów państwa i samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych mające na celu poprawę tej sytuacji. Odwołaj się do materiałów źródłowych z zadań 31–33.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	32.	33.	34.
	Maks. liczba punktów	1	2	15
	Uzyskana liczba punktów			

eduarkusze.pl

eduarkusze.pl

eduarkusze.pl

BRUDNOPIS